

ARCHIWUM
LEGIONÓW
i N. K. N.

Nr 976

BOS TADEUSZ

L. _____

NAJNOWSZE PROROCTWA KRÓLOWEJ SABY.

NAJNOWSZE PROROCTWA KRÓLOWEJ SABY.

Cena mk. 5.

100. Nr. 17. B. W. P. Warszawa, wrzesień 1920 r.

Sluchajcie wszyscy, co macie uszy do sluchania — i rozważcie w sercu proroctwa Królowej Saby, poczerpnięte ze znaków na ziemi i niebie, z mądrości ksiąg i z rozmyślań długich w nocie gwiazdziste!

Oto, co mówi królowa Saba:

Póki świat światem, nie zaginie pamięć owego strasznego roku 1914, kiedy to najpotężniejsi królowie świata wydali sobie wojnę, jakiej ziemia w takiej okropności jeszcze nigdy nie widziała. Ze zgrozą pokolenia przekażą pokoleniom opowieść tych strasznych dziejów — i dzieci będą je słuchały z lękiem — a starsi z niewiarą, tak dziwne wydadzą się i okropne!

A o co walczyli monarchowie, napalniając świat zgiełkiem i mordem, okrucieństwem i nieprawością bez miary?

Oto cesarz niemiecki, zaślepiiony i pyszny władca narodu, co *rozrósł się i wzbogacił* niepomierzenie, zamierzył rozpostrzeć panowanie swoje nad *połową Europy i Azji*, nad lądami i morzami dalekimi.

Od stolicy swojej w Prusiech wyciągnął rękę opancerzoną ku Turcji, Persji i Indjom, a wszystkie pomniejsze narody od zachodu ku wschodowi chciał poddać srogiemu władztwu swojemu. I sprzymierzył się dla podboju świata ze starym austriackim cesarzem i z sultanem tureckim i z chytrym

carem bułgarskim, niemcem z rodu, a prawosławnym z wiary — i zgromadziwszy trzy miliony żołnierza rozpoczął wojnę straszną podstępnie i niespodzianie.

Ale przeciw tym monarchom potężnym, pysznym i okrutnym stanęły narody mądre i wolne. Za oręż chwyciła piękna i rycerska Francja i Belgja, i wielka, na morzach władająca Brytanja — i Włochy, i potężna, w sztandarze gwiazdy mająca Ameryka. A z temi wolnymi narodami, które nie chciały uznać przemocy pięści niemieckiej, sprzymierzyła się także Moskwa, choć było to państwo *carskiej niewoli i ucisku*, bo i ono bało się Niemców. A owe wolne narody z Francją na czele, rozpoczynając wojnę, oświadczyły wielkim głosem, że będą walczyły dla oswobodzenia wszystkich uciśnionych narodów, a wojna ich będzie wojną ludową, która ma naprawić nieprawości i krzywdy świata.

I rozszalały się straszliwe, niesłyszane boje. Ogromne, nigdy niewidziane wojska, uzbrojone we wszelkie narzędzia mordu, jakie

djabel wymyślił, runęły na siebie. Na lądzie i na morzu, w powietrzu i w głębinach wód oceanowych zbierała żniwo śmierć bezlitosna i piekielna.

Armaty potworne z odległości mil dziesięciu wyrzucały kule piorunujące, z miotaczy płomieni szedł ogień żywy, zjadliwe gazy wypalały oczy żołnierzom i wyżerały płuca, ze skrzydlatych statków powietrznych leciała zagłada na siedziby ludzi niewinnych, a łodzie podwodne wypuszczały podstępnie tądło śmiertelne na statki, podobne miastom pływającym. A we wszelakim okrucieństwie przodowali zawsze i wszędzie Niemcy, szerząc *mord, rabując i grabiąc* bezlitośnie ziemie przeciwników. I byli Niemcy najwymyślniejszymi a bezlitosnymi nauczycielami wojennego mordu i wojennej grabieży, niszczycielami gorzszymi od dawnych Hunnów, Mongołów i Tatarów.

*
* *
*

I ciągnęły się przez cztery długie lata te straszliwe boje Niemców ze światem. Kto zważy, co ludzkość wycierpiała? Kto zliczy krzywdy i lzy, kto zmierzy ogrom zniszcze-

nia, kto wspomni zbrodnie i okrucieństwa, gwałty i niesprawiedliwe wyroki okrutnych sędziów, do Boga o pomstę wołające? *I powiedzcie:—jest li rodzina, któraby w tej wojnie nie straciła ojca, syna, brata, męża lub krewniaka? Nie poniosła straty w mieniu, nie doznała krzywdy i ucisku?*

A zginęło w tej wojnie dziesięć milionów ludzi, a drugie tyle zostało kalekami nieszcześliwymi, wlokącymi żywot ciężki i oplakany.

I gdyby wszystka krew i lzy, wylane w tej wojnie, spłynęły w jedną strugę, wezbrałoby morze. A gdyby wszystek jęk i krzyk wionął wichrem przez rozłogi, od pędu i szumu pękłyby bramy piekielne!

Śluchajcie zasie, co mówi królowa Saba:

Oto przez cztery długie lata szalała śmierć i straszna niedola przyniała świat. Czy Władca losów świata, dopuszczając tę najokropniejszą wojnę, wylał tylko czarę gniewu na nieszczęsną ludzkość? Czy tylko ogrom *nieszczęścia* i bezmiar *niedoli* mają być *plonem* tych straszliwych bojów?

Niel Niel Nie może tak być!

Śluchajcie, co mówi królowa Saba:

Z mroków czarnej nocy zrodzi się świt różany, z od-
mętu cierpienia wstanie świat odnowiony, sprawiedliwszy
i szczęśliwszy.

Ale nie odrazu dokona się ta przemiana i naprawa,
bo ludzie jeszcze nie doręśli do czasów, co idą, nie dość
rozwarli oczy swoje na bleg wydarzeń i serca nie dość
nastroili wiarą i męstwem i gotowością do czynu. A bez
wiary i męstwa i czynu nie masz radosnego żniwa
ni plonu.

Po latach czterech skończyła
się pierwsza wojna. Padła
w proch nieprawość mocarzy i py-
cha narodów złych.

Runęła przemoc niemiecka, a ce-
sarz niemiecki uszedł sromotnie
z kraju swego jak żebrak i lotr
wzgardzony. Runęły zdruzgotane
trony austriacki, turecki i bułgar-
ski — i na wygnanie poszły króle.

I padła też w gruzy niewolna
carska Rosja. I w męce zginęli car
głupi i ślepy i jego rodzina — a na
ziemi rosyjskiej rozpętała się strasz-
na zaraza, bolszewją zwana, która
mieni się „wolnością”, a jest naj-

podlejszą niewolą, która odbiera
ziemię i wszelką inną własność
człowiekowi i czyni go jeno pań-
szczyźnianym wyrobkiem państwa,
bolszewją, która rządzi uciskiem
i grozą i nad pracującym robotni-
kiem stawia kilku żydowskich ko-
misarzy jako przemożnych jedynych
panów, jako nowych *czarwonych*
carów! Bolszewją, która niszczy
rodzinę i małżeństwo, która kobie-
ty upaństwowia i siłą pcha w roz-
pustne ramiona, która niszczy go-
spodarstwo, niesie głód i nędzę!

Słuchajcie, co mówi królowa
Saba:

Nie dopełniła się jeszcze miara nieprawości moskiew-
skiego państwa. Będzie trwała klęska i będzie szerzyła
się zaraza, aż dopełnią się wyroki Boże, a zło strawi się
samo w sobie. Czuwajcie zasie, aby zaraza nie zapuka-
ła do wrót waszych! Kto ma ręce krzepkie, niech dźwi-

gnie miecz, aby bronił swojej rodziny. A kto mocny i wierzy w siebie i w dobrą sprawę, zwycięży! A słaby i lękliwy upadnie w poniżenie i nie ocali ani siebie ani rodziny swojej, ani domu swego, ani kraju ojczystego!

A gdy w roku Pańskim 1918, po wieki wieków pamiętnym, *legła w gruzach* pyszna przemoc niemiecka i gdy Moskwa wyla się jak lewiatan, zatruty jadem śmiertelnym, powstały narody uciśnione i zerwały więzy swoje.

A przed innymi narody stanęła w chwale odrodzona, wolna

Polska!

Skończyły się dni poniżenia. Odzyskała Polska po długiej niewoli — i Polak może znowu stanąć przed światem z podniesionem czołem! Bo oto jest wolnym obywatelem, jest gospodarzem na swej ziemi, nie ma obcego pana nad sobą, któremu oddawał korne pokłony. Ma Polak państwo swoje własne, swoją dziedzinę, w której oddycha, żyje i pracuje swobodnie.

A zważcie, że 123 lat minęło od chwili, kiedy Polska przestała być państwem wolnem. Upadła Polska i stała się łupem nieprzyjaciół — czy przez swoją winę?

O, zawiniła dawna Polska nie-mało! Nie była gospodarna, nie pracowała dosyć, nie miała wojska

ni skarbu, nie uobywateliła dostatecznie chłopą i mieszczanina. Ale nie te jej winy przyprawiły ją o zgubę! Chciwa, zradna przemoc obca ją powaliła. Zaborcze, drapieżne sąsiady, Prusak, Moskal i Austriak, rzuciły się na nią jak stado wilków i rozdarły ją w sztuki, podzieliły się ziemiami Polski, właśnie wtedy, gdy Polska chciała naprawić swe błędy. Zbojeckiej chciwości padła Polska ofiarą, przemocy niekzemnych wrogów, nie znających czci ni wiary! Łupem królów-zbrodniarzy stała się Polska, *żądnych cudzej ziemi, zradą i gwałtem zdobytej!*

Zawadzała im Polska i rozświartowali ją bez skrępow! Ale była to

zbrodnia,

zbrodnia niekzemna, zbrodnia w obec praw boskich i ludzkich. Był to gwałt na narodzie, skrytobójczy mord na żywym państwie, które żadnemu z sąsiadów krzywdy nie wyrządzało i chciało żyć w spokoju, pracować i spełnić ku dobru ludzkości swoje powołanie.

Ale wszelka zbrodnia *mści się*. Biada ludziom, co gwałtem powiek-

szają swój majątek, biada państwow, które przemocą i zdradą chcą rość w siły!

Od czasu rozbioru Polski nie było spokoju w Europie. Rana polska krwawiła bezustannie na ciele Europy, a przekleństwo zbrodni ciążyło nad gwałcicielami!

* * *

I napróżno Austriak, Prusak i Moskal mówili, że Polska *nie żyje*. Napróżno nakładali najsrozsze jarzmo na karki polskie, kneblowali usta polskie, męczyli dzieci polskie, prześladowali szkołę i kościół: Polska żyła i broniła się, choć chleba miała mało, choć jej dzieci za morze wędrować musiały za chlebem...

A ta niewola trwała 123 lata. Wspomnijcie zaś, że w tym czasie naród polski trzykrotnie chwycił za broń, aby odzyskać swą wolność i niepodległość, ten skarb największy człowieka. Iluż w tym czasie miała Polska *rycerzy*, iluż *męczenników*! Trzykrotnie powstawała Polska, trzykrotnie ją pokonano. Ale Polak ufał i wierzył, że gdy po raz *czwarty* powstanie, zyszcze wolność i sławę! I mimo ucisku, mimo upodlenia niewoli naród polski żył wiarą, nie poddawał się zwątpieniu — i walczył. Polska żyła, choć wrogowie orzekli, że umarła i że wieko trumny zapadło i niema już sprawy polskiej w Europie!

A gdy wybuchła wielka światowa wojna, serca polskie zabily nową ufnością, że z tej straszliwej toni nieszczęść wyłoni się zbawienie dla Polski. Kto czuł po polsku, wierzył, że nareszcie nadejdzie chwila odrodzenia Polski, że spełnią się marzenia dziadów i pradziadów, że słońce wolności zabłyśnie znów nad Polską.

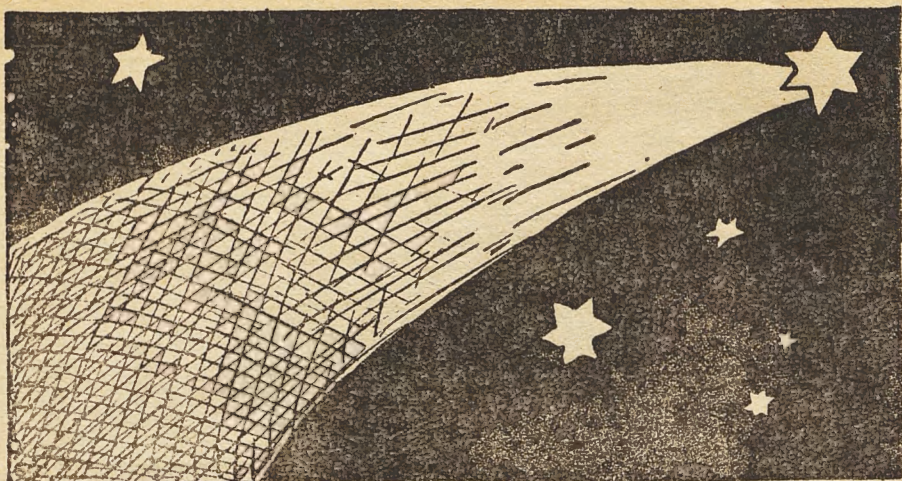
Ale nim to nastąpiło, zawierucha i burza wojenna przewiała nad Polską. Przez cztery lata przeciągały przez ziemię polską wielotysięczne armje, wszertz i wzdłuż deptały ją wielokroć stopy niemieckich, austriackich i rosyjskich żołdaków. Ileż krwi i łez popłynęło! Ile dobytku padło ofiarą pożogi i rabunku! Zdawało się, jakby Bóg chciał *jeszcze raz* nawiedzić Polskę klęskami i doświadczyć ją srodze...

Aż nareszcie wybiła wielka godzina na zegarze wieków! Padła w gruzy przemoc — i na jej zwaliskach dźwignęła się Polska wolna i zjednoczona. Wśród głosu surm i trąb, po krańce świata rozległ się krzyk wielki:

Polska odżyła w chwale! Alleluja!

Radość ogarnęła uciśnione serca polskie i rozweseliły się utrapione dusze.

Ale otwórzcie wasze uszy ku słuchaniu i oczy ku patrzeniu! Oto co mówi królowa Saba:

Wstała Polska wolna, ale nie koniec jeszcze jej trudom, nie koniec ofiarom, nie koniec mięce serdecznej. Kto dom buduje, utrudzi się niemało, nim drzewo przyciosa i zwiezie cegły i kamienie na budowę. Kto buduje, niech postawi stróżów, aby pilnowali czujnie budowy, i niech weźmie siekierę do ręki, aby był ubezpieczon przed nieprzyjacielem, czającym się z za węgla. Biada, kto założy ręce i niefrasobliwy zda się na wolę losów. Idą ciężkie czasy na Polskę i będzie jeszcze dużo płaczu i trudn. I trzeba rąk krzepkich i serc mocnych, aby ostaly się wśród nawalnicy.

A zrosła się Polska z części rozdartych, których imiona są:

Królestwo Polska z miastami wspaniałemi z Warszawą i Lublinem, ziemia Małopolska z prastarym królewskim Krakowem i mężnym Lwowem, ziemia Wielkopolska z Poznaniem i Gnieznem, kolebką Polski, Pomorze nad falami morza Bałtyckiego i ziemia litewska z czciogodnem Wilnem.

Oparła się Polska stopami o śniegiem kryte góry Tatry i Karpaty, a wstęgą Wisły połączona jest z morzem.

Piękny to kraj, żyzna to ziemia i bogactw wiele kryje w swoim łonie: soli, węgla, nafty, żelaza i innych bogactw mnogo.

Nie dziw, że budzi pożądliwość wrogów, którzy jak wilki krążą koło jej granic.

A wrogami tymi są znowu jak od zarania dziejów Polski:

Niemiec i Moskal.

Nienawidzą oni Polski i czychają na jej zgubę. Nienawidzą Polski tem wścieklejszą nienawiścią, że sami popadli czasu wojny w poniżenie i sromotnej doznali klęski. Za swoje klęski chcą się mścić na Polsce, swoje straty chcieliby na niej sobie powetować, zazdroszcząc jej swobody, z zawiścią patrząc na jej młodą, dźwigającą się potęgę.

I Niemiec i Moskal bolszewicki ostrzą noże na Polskę. I niemasz kłamstwa i oszczerstwa, jakiegoby nie miotali na Polską Rzeczpospolitą, i niemasz zdrady i gwałtu, na jakiby się nie wazyli, aby Polsce zaszkodzić i zgubić ją i zniszczyć.

I pytam się Was: *za co ten Niemiec i ten Moskal tak nienawidzą Polski?* Czy Polska chce zabrać ziemię niemiecką lub moskiewską? Czy Polska chce grabić dobytek niemiecki lub moskiewski? Czy Polska uciska Niemca lub Moskala? Czy Polska miesza się do ich spraw i czynów?

Nie! Polska tego nie czyni. I dlatego nienawidzić sąsiadów Polski do niej—jest nienawiścią ludzi zaślepionych, okrutnych i zdrażliwych, a głupich. A najgorszym, nieprzeblaganym wrogiem Polski był i jest Niemiec.

Ale zaprawdę powiadam Wam:

Nie sądzono już Niemcowi i Moskwiciniowi czerwone-mu tuczyć się krwią Polski! Nie spełnią się ich zdrażliwe zamiary! Bóg, który włada losami świata, poniży pychę nieprzyjaciół i rozproszy stada wilków, szukających żeru w Polsce. Pobita będzie Rosja i zdeptana będzie szalona bolszewja, grzęznąc w wzgardzie i nędzy, jakiej oko ludzkie nie widziało. A gdy zuchwały Niemiec pochwyci dwa miecze, odrąbie mu Francuz prawą rękę, a Polak odrąbie mu lewą rękę — i rozprysną się miecze niemieckie i ukarana będzie zuchwałość niemiecka.

Czuwajcie i wiercie!

Szczęśliwy bądź, Polaku, raduj się, kobieto Polska, że masz znów ojczyznę. Dumny bądź Polaku, żeś wolnym obywatelem, który nie kłania się obcemu panu. Jestli większa duma dla człowieka?

A wiedziecie, że Polsce sądzona jest sława i szczęście tem

większe, im cięższą była przedtem niedola Polski. Tak bowiem chce sprawiedliwość, aby ci co nieślusnie byli poniżeni, dostąpili wywyższenia.

Więc choć wrogowie rzucają kłody pod nogi Polsce, choć na zdradzie jej stoją tysiące ukrytych wewnątrz-

nych nieprzyjaciół, choć trudno jest budować i udoskonalać dom państwowy, gdy brzemie narzuconej wojny przygniata barki i wyczerpuje siły, o przyszłość Polski nie lękajcie się!

Pomyślcie jeno i przypomnijcie sobie, jak wielką, jak szczęśliwą była ongi Polska! Pamięć tych dawnych czasów chwały niech was krzepi w trudzie dzisiejszym i dodaje wam wiary:

Miała Polska przed wiekami królów potężnych i mężów wielkich: hetmanów, uczonych i wieszczów.

Był Bolesław Chrobry, co poszedł na Ruś i mieczem ciał w złotą bramę kijowską.

I był Kazimierz Wielki, *królem chłopów* nazwany, który pozostawił po sobie Polskę murowaną.

Był król Batory, który bił Moskwę aż pod Połockiem i Smoleńskiem i Pskowem.

I król Jan III Sobieski, który rozgromił Turków pod Wiedniem i uratował chrześcijaństwo.

I był Naczelnik Narodu Kościuszko, który walczył o Polskę z Moskałem i Prusakiem, który chodził w sukmanie chłopskiej, a

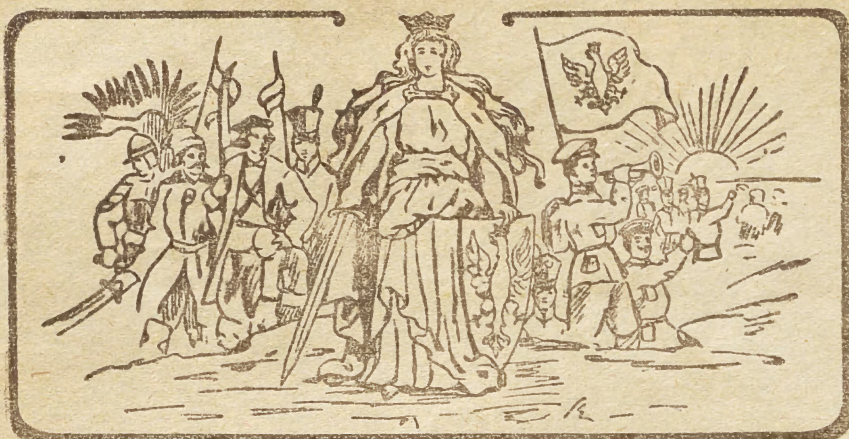
którego prochy spoczęły w Krakowie na Wawelu w grobach królewskich.

Był książę Józef Poniatowski, rycerz, który bohatersko zginął za Polskę na niemieckiej ziemi, walcząc pod srebrnym znakiem orła polskiego, sprzymierzonego ze złotym orłem Napoleońskim.

I był Mickiewicz, poeta, który ukochał naród i wyśpiewał życie narodowe jak nikt przed nim i który spoczywa także między królami na Wawelu. I było wielu, wielu, wielu mężów sławnych i mądrych i dobrych—*bo cóż warta mądrość bez dobroci serca?*—którymi Polska chlubi się z pokolenia w pokolenie.

I rozrastało się państwo polskie nie przez przemoc, nie przez gwałt i zabór, nie przez zdradę i podstęp, ale przez unię dobrowolną z narodami ościennymi. Ludy i kraje garnały się same pod skrzydła Polski, prosząc o pomoc, szukając ochrony!

Po takiej przeszłości Polski—któż może wątpić o jej przyszłości dziś, gdy Polska odpokutowała już swoje dawne winy i błędy i stanęła znowu wolna i jako wielkie państwo w rządzie państw Europy!

Wielką i sławną była dawna Polska, nim upadła. Wielką i potężną będzie nowa Polska, ta co odrodziła się dzisiaj. Ta nowa Polska, podając rękę rycerskiej Francji, stanęła sama w rycerskiej chwale, aby bronić swoich granic, swego bytu i niepodległości. I obroniła Polska swą ziemię przed hordami bolszewickimi i rozgromiła je, że sromotnie jęły uciekać. Chwałą zwycięstwa opromieniła się Polska!

* * *

Polaku, słuchaj, kobieto polska
rozważ w sercu swojem:

Masz dzisiaj *swoje państwo*,
państwo narodowe.

Masz swój sejm ludowy, do którego *chłop i robotnik* wysłali licznych przedstawicieli.

Masz rząd ludowy, na którego czele stoi włościanin jako naczelny gospodarz kraju.

Masz Naczelnika Państwa, męta rycerskiego serca, ofiarnej duszy i rozumu przewidującego.

Polaku, masz armję bitną i wslawioną wielkimi zwycięstwami nad Moskwą...

Masz kraj żyzny i bogaty, masz *warsztat pracy* ogromny!

Polaku! Buduj teraz swój dom państwowy, aby był wygodnem mieszkaniem dla wszystkich obywateli! Sam musisz go budować. Masz siły po temu. Nikt ci nie może przeszkodzić, ale nikt ci też trudu nie ujmie! Nikogo już teraz winić nie możesz, jeno *samą siebie*, jeżeli nie wszystko idzie jakbyś chciał. Wydadź ustawy mądre dla dobra narodu i bądź posłuszny prawom narodowym.

Polaku. buduj swój dom rozumnie, a z wiarą i otuchą! Jesteś sam gospodarzem w swoim kraju: gospodaruj i rządz się dobrze!

* * *

Trud budowania jest wielki. Grzbieć się garbi, ręce mdleją budującemu, pot spływa z czoła, myśl nierzaz się chwieje... Nic nie pomoże! Musisz się spieszyć z budową, bo wróg czyha na twoją słabość, korzystać chce z twojej bezradności.

Pracuj, Polaku. Praca cię wzbogaci! Praca da ci *wygodę życia*, jakiej każdy człowiek pożąda, da ci *swobodę*, da ci *niezależność*. Narody, które dziś nie potrafią pra-

cowad, pójdą w służbę i niewolę u drugich.

Rzadź się rozumnie! Zachowaj spokój w niebezpieczeństwie i wyrozumiałość wśród przeciwności. I pamiętaj że *zgoda* buduje, a niezgoda zburzy, co dopiero z trudem dźwignięto — i staniesz się pośmiewiskiem nieprzyjaciół!

I mój bagnet twój żołnierski wyostrzony i proch suchy!

Nikt nie kłania się tchórzowi, nikt nie ma w poszanowaniu cherlaka. Jestli taka panna, któraby wołała szukać sobie męża raczej pośród trzęsących się, chuderlawych, bojaźliwych, bezradnych i ospałych mydlików i piecuchów, niż pośród śmiałych i silnych mężczyzn, którzy

moeno i słodko umieją uściskać kochaną kobietę i potrafią ją też obronić w potrzebie! I świat nie szanuje *słabych i lekkich narodów*, a ceni mocne i śmiałe.

Walki twoje jeszcze nieskończone. Jeszcze nie masz domu gotowego, nie masz granic ustalonych.

• Musisz naprzód dziedzinę swoją określić, musisz zająć, co twoje.

Dokąd *mowa polska* sięga, tam Twoja dziedzina. Gdzie matka *uczy dziecko polskiego pacierza*, tam Twoja prawowita własność narodowa. Gdzie polskie serca biją, tam Ojczyzna Twoja!

Słuchajcie i rozważcie w sercu waszem, co mówi święte prawo narodu:

Nie godzi się, aby części narodu były odcięte od pnia macierzystego, aby naród był okaleczony! Wszystkie dzieci jednej matki, jednym mówiące językiem, jedną wiarą i jedno serce mające, pod wspólnym dachem znaleźć się muszą.

Włec nie lękaj się, Polaku na Śląsku Cieszyńskim, i ty wytrwały Górnoślązaku i ty Spizaku i ty prastarego Wilna wierny obrońco!

Wszyscy wróćcie do Polski, połączycie się z macierzą. To wasze prawo święte. I spełni się wola wasza

I zbudowan będzie wielki dom polski i uradują się wszystkie wierne serca polskie.

Tak się stanie!

Ale zbierajcie siły i trzymajcie straż czujną!

Bo nowe idą niebezpieczeństwa i srogie na was jeszcze przyjdą terminy.

Straszliwy wróg rodzaju ludzkiego, kusiciel nieczny, wcielony w potwora bolszewji, krąży dokoła i szuka, kogoby pożari.

I wysłała on fałszywe proroki, ludzi z miedzianem czołem, którzy wabią słowami szumnemi, co są jak miedź brzęcząca i kłamią Bogu i ludziom. Strzeżcie się fałszywych proroków, co wiedzą na manowce i na trzęsawiska! Po owocach poznacie drzewo, po nieszczęściach i zbrodniach poznacie uwodzicieli.

A zważcie:

Przydługa niedola wojenna, cierpienia i krzywdy doznane, nędza i głód — wzburzyły serca ludzkie i uczyniły je skłonnemi do wybuchów gniewnych. Ludzie dziś łatwo miotają się w nierozumnym szale...

Wszyscy ucierpieli niemało w ciągu lat burzy wojennej. I wszyscy widzą dzisiaj naokoło siebie moc złego. Widzą krzywdy i bezprawia, widzą bezradność i nieudolność, widzą nieład i rozprzężenie.

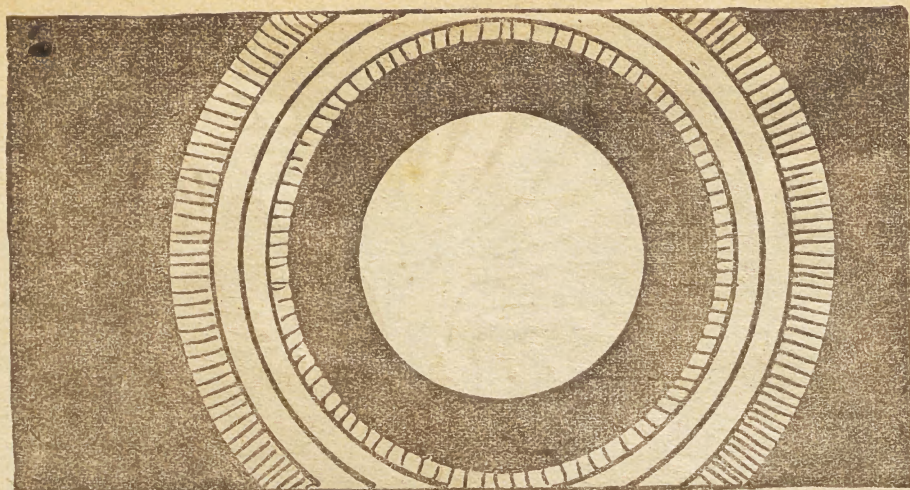
Rozluźniły się więzy społeczne, zepsowały się obyczaje; złym żądzom nie nakłada się hamulca.

A są ludzie, którym się podobna ten stan ogólnego rozprzężenia. Nie myślą oni wcale o poprawie Rzeczypospolitej, lecz pragną jeno zdobyć jaknajwięcej korzyści dla siebie, nagromadzić łupu co nie miara, wzbogacić się czempredzej. Ci są obrotni lichwiarze i wyzyskiwacze, tuczący się nieporadnością drugich. Parają się nietylko niecznym wyzyskiem bliźnich swoich, ale także wyzyskiem państwa. Korzystają z nieporadności rządów, aby napychać sobie kasek złotem. Żerują jak wilki w lesie, łowią ryby w mętnej wodzie.

Inni znów, wojną przemęczeni, chcieliby *żyć jaknajwygodniej*, a jak najmniej pracować. Spychają tedy ciężar pracy ze swoich bark i wzdragają się przed wysiłkiem rąk swoich i mózgów. Ci są ludzie *rozwydrzeni i leniwcy*.

Prawda, że człowiek nie jest bydlęcim roboczem.

Każdy człowiek ma święte prawo do wypoczynku i wytchnienia, do wywozusu i rozrywki. Każdy winien mieć *czas dla siebie*, w któ-

rym zrzuca jarzmo pracy zarobkowej, który zużyć może jak chce, na zabawę czy spoczynek, na rozmyślanie i kształcenie się, aby postępował ku lepszemu, na działanie społeczne i na opiekę nad rodziną.

Ale pracować musimy wszyscy i całą siłą swoją wkładać w pracę. Musimy *pracować dziś podwójnie*, bo tylko wytężona praca dźwignie nas z tego bagna zniszczenia i rozprzeżenia, w jakie wtrąciła nas wojna. Kto dziś nie pracuje, nie trudzi się i nie tworzy w pocie czoła, jest niszcycielem i szkodnikiem.

Inni zaś, żaląc się na ciężary życia, żądają praw nowych, ale nie pomni są na *obowiązki*. Kto zaś żąda prawa, winien świadom być *obowiązków* swoich. Zawsze tak było i będzie, że co boskie, trzeba Bogu oddać, co cesarskie, cesarzowi. Pożyliśmy się dzisiaj niegodnych cesarzy; w miejscu cesarza mamy zaś rząd własny i *państwo* własne. Oddajcie tedy *Prądowi* i *państwu*, co jest *państwowe*. Spełniajcie powinności swoje względem własnego państwa. Kto zasie tego nie czyni, ten jest *nierozumnym warchotem*, co własny dom podkopyje albo nędznym zdrajcą i krzywdicielem, godnym srogiej kary!

A wreszcie są tacy, co widząc panoszący się *wyzysk* i *wielkość krzywd* naokoło, chcieliby w gniewie wszystko zburzyć. Nie chcą oni

niczego naprawiać i ulepszać, lecz pragną od jednego zamachu *chalić wszystko i zniszczyć* w złudnej nadziei, że na gruzach wyrośnie odrazu nowy wspaniały gmach. Myślą oni, że gdy się świat zmieni w pustynię i w ugor jałowy, zrodzi on sam z siebie bujne zboże i wyda plon obfity. Ci są ślepi i zapamiętali *szaleńcy*. Burzyć jest łatwo. Łatwo jest rozpętać namiętności, łatwo jest wzniecić pożar, co wszystko obróci w perzynę. Ale na pogorzelsku będzie płacz i narzekanie, i nim słońce wszędzie, rosa oczy wyje tym, co ostaną się bez dachu.

Trzymajcie tedy na wodzy gwałtowników i szaleńców, bo gwałtem i szaleństwem niczego się nie zbuduje, a wszystko się zburzy—i nieszczęście przygniecie kraj i nędza wysie szpik z kości i wypije krew waszą.

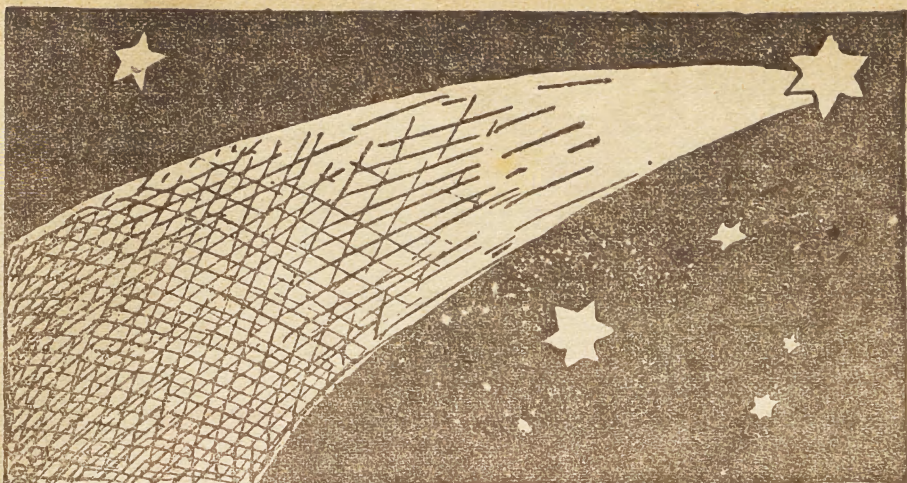
Zbierajcie tedy siły i stróżujcie czujnie!

* *

Bo, zaprawdę powiadam wam, nie koniec jeszcze burzy wojennej. Przyjdzie jeszcze nowa wojna i zadrży znowu świat, jak drzał w minionych latach.

Bo *ludźkość jest jak morze*.

Widzieliście kiedy morze wzburzone, jak wichrem pędzone, spie-

nioną falą bije o brzeg, zatapia okręty i szaleje?

Ludzkość jest — jak to morze.

I bywa, że burza przeminęła, a morze przecie nie rychło uspaka-ja się — i choć wiatr się uciszył, ono nie przestaje miotać fal wście-klých.

Ludzkość jest jak to morze.

Raz wzburzona, kotłuje się i mio-ta i pieni długo w dzikim szale

— i zwolna tylko układa się do poziomu.

Czuwajcie przeto i ster statku
dzierżycie mocną a spokojną ręką:
bo burza szaleje i nikt nie wie dnia
ni godziny, w której grom zahuczy
i uderzy!

Czuwajcie! Zwycięstwo i sława,
spokój i szczęście będą udziałem
siłnych, *wiernych ojczyźni!*

